

İNSANLAR NEDEN KORUYUCU AİLE OLUYOR? ALGILANAN AVANTAJ VE DEZAVANTAJLARI İLE KORUYUCU AİLE OLMAK

Bedia YILDIRIM¹

Öz

Bu araştırmada koruyucu aile uygulamasının toplumdaki yeri ve uygulamaya yönelik algılanan avantaj ve dezavantajlarının neler olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, katılımcıların konuyla ilgili görüşleri nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile incelenmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların koruyucu aile uygulamasını tam olarak tanımlayamadıkları, çocuk yararı düşünüldüğünde uygulamanın yararlı olduğu fikrine sahip oldukları ancak uygulamanın sorumluluk alma, ekonomik şartlar, güven ve bağlanma, öz çocuk ve biyolojik aile sorunları, geçmiş yaşantı ve travmalar, mahremiyet gibi dezavantajlarının fazla olduğu yönünde görüşlerinin bulunduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak katılımcıların sahip olduğu bilgi eksikliklerinin giderilebilmesi ve sistemin tanınırlığının artırılabilmesi, belirlenen dezavantajlarının açıklanması ve ortadan kaldırılması için bilinçlendirilme çalışmalarına ve multidisipliner çalışmalara ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Çocuk, korunma ihtiyacı olan çocuk, aile, koruyucu aile, evlat edinme.*

¹ Dr Öğretim Üyesi, Aksaray Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri, E-posta: bedia.yildirim@aksaray.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3167-4038

YILDIRIM, B. (2025). İnsanlar Neden Koruyucu Aile Oluyor? Algılanan Avantaj ve Dezavantajları ile Koruyucu Aile Olmak. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 25(Aile Özel Sayısı Cilt-2), 589-612. DOI:10.21560/spcd.vi. 1648778

WHY DO PEOPLE BECOME FOSTER PARENTS? BEING A FOSTER FAMILY WITH ITS PERCEIVED ADVANTAGES AND DISADVANTAGES

Abstract

In this study, it was aimed to determine the place of foster family practice in the society and the perceived advantages and disadvantages of the practice. In this context, the views of the participants on the subject were analyzed with phenomenological design, one of the qualitative research methods. The data collected with a semi-structured interview form were evaluated by content analysis method. As a result of the study, it was determined that the participants could not fully define the foster family practice, that they had the idea that the practice was beneficial when the benefit of the child was considered, but that they had opinions that the practice had disadvantages such as taking responsibility, economic conditions, trust and attachment, birth child and biological family problems, past experiences and traumas, and privacy. As a result, it is thought that awareness-raising studies and multidisciplinary studies are needed to eliminate the lack of knowledge of the participants, to increase the recognition of the system, to explain and eliminate the disadvantages identified.

Key Words: *Child, child in need of protection, family, foster family, adoption.*

GİRİŞ

Bütün çocuklar doğdukları an itibarıyla korunmaya muhtaç durumdadır ve bu önemli görev genellikle aileleri tarafından yürütülür. Korunma, çocuklar açısından değerlendirildiğinde sadece bir ihtiyaç değil aynı zamanda vazgeçilemez bir haktır (Bulut, 2022). Peki çocuklar temel hakları doğrultusunda şiddet, istismar, dışlanma ve ihmal gibi insani ya da doğal tehlikelerden nasıl korunacaklardır? (Wulczyn vd., 2010, s. 5). Korumaya dair alınan karar ve benimsenen uygulamalar toplumdan topluma değişiklik göstermekle birlikte temel hakları doğrultusunda nasıl korunması gerektiği sorusu tüm toplumlar tarafından üzerinde önemle durulması gereken bir husus olarak benimsenmiş ve (Bulut, 2022, s. 98) Birleşmiş Milletler vasıtasıyla çocuk koruma sisteminin temel unsurları tespit edilmiştir. Bu unsurlar hukuki ve politik çerçeve, beşeri ve ekonomik kapasite, önleme, müdahale, toplumsal bilinç ve farkındalık oluşturma olarak belirlenmiş her ülkenin kendi yapısına uygun çocuk koruma sistemlerini oluşturması, uygulamalar geliştirmesi gerektiği belirtilmiştir (UNHCR, 2012, s. 7). Nitekim mevcut çocuk koruma sistemleri de ülkeler arasında farklılık göstermekte, ülkelere özgü gelenek, görenek, inanç, değer sistemleri ve politik yaklaşımlarla bağlantılı olarak şekillenmektedir (Hämäläinen, 2016, s. 735-736). Ancak korunma kapsamına alınan çocuğa sunulan bu hizmetler ülkelere göre değişse dahi genel itibarıyla yurtlar, grup evleri, çocuk bakım evleri, çocuk köyleri ve koruyucu aile en yaygın hizmetler arasında yer almaktadır (Ekşi, 2004, s. 9). Tüm bu hizmetler çocuğun yüksek yararı doğrultusunda sosyal ve ekonomik sorunlar, göç, işsizlik gibi çocuk için risk unsuru olabilecek faktörleri ortadan kaldırmayı, çocukların ihtiyaçlarının karşılanmasını, ihmal edilmelerini önlemeyi içermektedir (Yolcuoğlu, 2009, s. 48).

Gelişmiş ülkelerde çocuğa sunulan hizmetlerde benimsenen yaklaşımın aile merkezli bakım hizmetleri olduğu dikkat çekmektedir. Bu ülkelerde özellikle koruyucu aile hizmeti ön planda tutulmaktadır (Yıldırım, 2017). Çünkü çağdaş hukuk sistemlerinde esas olan, çocuğun anne ve babasıyla sağlıklı aile ortamında yaşama hakkıdır. Ancak, biyolojik ebeveynin çocuğu ihmal ettiği, şiddete maruz bıraktığı, terk ettiği hâllerde çocuğun o ortamda kalması üstün yararına aykırı olacaktır (Kılınç, 2020, s. 1218). Bu gibi durumlarda devletler oluşturduğu sosyal koruma önlemleri ile çocukların güvenliğini sağlasa dahi

devlet vatandaş işbirliği ile hayata geçirilen modeller daha kalıcı sonuçlar ortaya koyabilmektedir. Bu modellerde biri de koruyucu aile hizmetidir (Bulut, 2022, s. 98).

Koruyucu aile uygulaması; biyolojik ailesi tarafından gelişiminin yeterince desteklenemediği durumlarda koruma altına alınan çocukların ebeveynlik rollerinin uygun görülen bireyler tarafından üstlenilmesini sağlayan bir hizmet türüdür. Koruması devlet tarafından üstlenilen çocuklara yönelik ebeveynlik rolünü almayı kabul eden ve onların bakımını üstlenen bireylere koruyucu aile adı verilmektedir (Yazıcı, 2014, s. 254). Çocuğa öz ailesi tarafından bakılmadığı aynı zamanda çocuğun evlat olarak verilmesinin de uygun olmadığı durumlarda çocuğun bir ailenin yanında geçici ya da devamlı olarak bakımın sağlanmasıdır (Üstüner vd., 2005, s. 131; Karataş, 2007, s. 8). Bu modele göre korunma ihtiyacı olan çocuğun bakımı anne-baba özelliklerini taşıyan ücretli veya gönüllü statüdeki uygun aile yanında ve devlet denetimi altında sürdürülmektedir (Erbay ve Çalış, 2021, s. 442). Biyolojik ailenin çocuğa yönelik sorumlulukları, mevcut koşullar düzeltilene kadar uygun görülen kişiler tarafından üstlenilir (Keller vd., 2001, s. 915). Bu modelin temelini çocukların, kendilerine bakım ve ekonomik destek sağlayacak aynı zamanda sevgi ve şefkat gösterecek bir aile ortamına gereksinim duyduğu düşüncesi oluşturmaktadır (Küsmez, 2020, s. 211).

Koruyucu aile uygulaması aynı zamanda çocuk refah hizmetleri içerisinde de yer alan önemli bir bileşenidir. Çocuğun içerisinde doğduğu ailenin, çocuğa gerekli bakımı sağlayamadığı ya da bunda isteksiz olduğu durumlarda gönüllü aile tarafından devlet denetiminde bakımı sağlanır ve gönüllü ailelerin çocuğun fiziksel, duygusal, gelişimsel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaları beklenir (Dorsey vd., 2008). Koruyucu aileler, çocukların her anlamda sağlıklı bir çevrede büyümelerini sağlamaya çalışır. Aynı zamanda bu ailelerin, çocukların ihtiyaçlarına içtenlikle yanıt vererek güvenli bağlanma ilişkileri geliştirmeleri beklenir (Sprince, 2000).

Tüm dünyada, devlet koruması altına alınan çocukların önemli bir kısmının terk edilme, ihmal, istismar, madde kullanımı gibi sorunlar (Klee vd., 1997, s. 290-292) yaşadıkları gibi Türkiye' de de her yıl göç, ekonomik sıkıntılar, fiziksel ve ruhsal sorunlar, parçalanmış aileler, ihmal ve istismar, çeşitli

sosyo ekonomik nedenlerden ötürü korunma ihtiyacı olan çocuk sayısında artış olduğu görülmektedir (Şimşek vd., 2008, s. 245). Farklı sebeplerle ailelerinden ayrılmak zorunda kalan çocukların yaklaşık %80'inde psikososyal problemlerin ortaya çıktığı ve koruyucu aile yanına yerleştirilenlere göre kurum bakımında olanlarda çok daha fazla problem yaşandığı belirtilebilir (Miller, 2013). Koruyucu aile hizmeti sayesinde çocukların yaşanan olumsuzlukları en az zararla atlatabilmeleri ve aile ortamı içinde hayatlarını sürdürebilmeleri, kurum bakımının olumsuz yanları ile karşılaşmalarının engellenmesi sağlanmaya çalışılır (Kıbaroğlu ve Zengin, 2024, s. 663). Nitekim yapılan araştırmalar da koruyucu ailede büyüyen çocukların kurum merkezli bakımla büyüyen çocuklara göre daha iyi bir geleceğe sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Li vd., 2019). Yapılan araştırmalarda kurum bakımı modelinde yetişen çocukların hayata yeterince hazırlanamadığını, sorumluluk alma ve girişkenlik gibi pek çok becerilerinin gelişmediği tespit edilmiştir. Bu da 'Türkiye' de kurum hastalığı olarak bilinen durumun belirtilerindendir (Karatay, 2007, s. 295).

Türkiye' de Koruyucu aile hizmetinin uygulamaya konulması 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ile olmuştur. Koruyucu Aile Yönetmeliği ilk kez bu kanun doğrultusunda çıkarılmıştır (Baysal, 2017, s. 48). 1960'lı yılların başından itibaren koruyucu aile bakım yöntemi uygulanmasına rağmen yeterli bilgilendirmenin ve gerekli düzenlemelerin yapılamaması nedeniyle istenilen seviyeye ulaşamamış ve 2000'li yıllarda da gelişmekte olan bakım hizmeti olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Hız, 2018). Nitekim kurumlarda bakımı devlet tarafından üstlenilen çocuk sayısı halihazırda koruyucu aile gözetiminde yetişen çocuk sayısından fazladır. Oysaki çocuk yararı düşünüldüğünde beklenen bu verinin tersi yönünde bir sonuca ulaşılmasıdır (İzci, 2020, s. 158). Nitekim devlet politikaları ile koruyucu aile olma iş ve işlemleri de olabildiğince kolaylaştırılmaya çalışılmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanan Koruyucu Aile Yönetmeliği ile koruyucu aile olabilmek için sahip olunması gereken nitelikler düzenlenmiştir. Bu bağlamda, koruyucu aile olma talebiyle müracaatta bulunan kişilerin: "a) Türk vatandaşı olması ve Türkiye' de sürekli ikamet etmesi, b) 25-65 yaş aralığında bulunması, c) En az ilkökul düzeyinde

eğitim almış olması, ç) Düzenli gelire sahip olması” ön koşullarına sahip olması gerekmektedir (KAY, 2012).

Uygulamanın yaygınlaşması adına iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması le birlikte tanınırlığının artırılmasının da yararlı olacağı belirtilebilir. Bu doğrultuda toplumsal farkındalığın artırılmasına katkı sağlamak adına araştırmanın konusu: toplumun farklı kesimlerinden insanların koruyucu aile kavramına ilişkin düşünce ve görüşlerinin incelenmesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada ailesi tarafından bakım ve gözetimi sağlanamayan çocukların bakımlarının devlet denetiminde üstlenilmesi ve yetiştirilmesini ifade eden koruyucu aile hizmetinin bilinirliği ve toplumun bakış açısının incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında koruyucu aile sistemi toplum tarafından nasıl algılanmaktadır? Sistemin bilinirliği, avantaj ve dezavantajları nelerdir? İnsanları koruyucu aile olmaya sevk eden güçler ya da koruyucu aile olmaktan alıkoyan nedenler nelerdir? sorularına yanıt aranacaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, katılımcıların farklı bakış açılarını ortaya koyan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalarda konuya ilişkin derin bir veriye ulaşma amacı güdülmekte ve öznel bakış açısına ağırlık verilmekte, neden sonuç ilişkisi kurmaktan ziyade nitel analizlere vurgu yapılmaktadır (Neuman, 2012, s. 224). Bu doğrultuda nitel araştırma yaklaşımlarından; olguların özelliklerinin ayrıntılı bir biçimde ifade edilmesini esas alan, nicel ölçme yöntemleri veya istatistiksel analizler kullanılmadan, araştırma konusunun açıklanması, sınıflandırılması ve betimlenmesi amacına yönelik gerçekleştirilen fenomenolojik desenden yararlanılmıştır. Düşüncelerin, duyguların, algıların ve görüşlerin sayılabilen bir nitelik taşıması, katılımcıların özgürce ifade etmek istediklerine odaklanılmak istenmesi koruyucu aile hizmet modeline ilişkin bireylerin düşüncelerini ve duygularını derinlemesine anlamak ve öznel bakış açılarını ortaya koymak amacıyla araştırmanın fenomenolojik olarak tasarlanmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Çalışma Grubu

Yapılan araştırma ile koruyucu aile modelinin toplum tarafından tanınırlığı ve bilinirliğine, hizmetin toplumsal hayattaki önemine dair ipuçlarını elde

etmek amacıyla; amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme ile araştırmanın problemine ilişkin farklılıkları ortaya koyacak katılımcıların seçilmesi ve farklı bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle araştırma derinlik kazanacak ve araştırma problemine dair farklı boyutlar keşfedilebilecektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 200). Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre maksimum çeşitlilik örnekleme, araştırmada yer alacak katılımcıların özelliklerinin çeşitliliğini artırmayı amaçlamaktadır. Örneklem için katılımcılar seçilirken örneklem grubunun; yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, meslek, gelir seviyesi, medeni durum, çocuk sayısı gibi kendi içerisinde farklı dağılıma sahip olmasına dikkat edilmiş, belirlenen ölçütlere sahip bireyler katılımcılar arasına dâhil edilmiştir. Sözü edilen ölçütler: Türk vatandaşı olma, en az ilkokul düzeyinde eğitim alma, 20-60 yaş aralığında olma ve Aksaray'da yaşıyor olmadır. Bu doğrultuda araştırmanın evreni Aksaray'da yaşamakta olan bireylerdir. Örneklemi ise çalışmanın amacına uygun ve çalışmaya gönüllük esasına göre katılmak isteyen 20 kişiden oluşmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Medeni Durum	Yaş	Eğitim	Meslek	Çocuk Sayısı	Ekonomik Durum	Çevrelerinde Koruyucu Aile Olan Katılımcılar
K1	Kadın	Evli	43	Lisans	Çocuk Gelişimci	1	Orta	Var
K2	Erkek	Evli	38	Y.Lisans	Memur	2	Kötü	Yok
K3	Erkek	Evli	60	Lisans	Müdür	2	İyi	Yok
K4	Kadın	Bekâr	34	Lise	Serbest Meslek	2	İyi	Yok
K5	Erkek	Evli	49	Ön Lisans	İşçi	2	Orta	Var
K6	Kadın	Bekâr	56	İlkokul	Ev Hanımı	3	Kötü	Yok
K7	Kadın	Evli	35	ÖnLisans	Serbest Meslek	3	İyi	Var
K8	Kadın	Evli	46	Lisans	Memur	3	Orta	Var
K9	Kadın	Evli	40	Lisans	İşçi	2	İyi	Yok
K10	Erkek	Evli	40	Ortaokul	İşçi	2	Kötü	Var
K11	Kadın	Evli	46	Lisans	Memur	2	Orta	Var

K12	Erkek	Bekar	24	Önlisans	Ev Hanımı	0	Kötü	Var
K13	Erkek	Bekar	27	Lisans	İşçi	0	Orta	Var
K14	Erkek	Evli	36	Doktora	Memur	1	İyi	Yok
K15	Kadın	Evli	25	Lise	Ev Hanımı	1	Orta	Yok
K16	Erkek	Bekar	32	Lise	Serbest Meslek	0	İyi	Yok
K17	Kadın	Bekar	29	Lise	Serbest Meslek	0	Orta	Yok
K18	Erkek	Evli	44	Doktora	Memur	3	Orta	Yok
K19	Erkek	Evli	37	Y.Lisans	Öğretmen	1	İyi	Var
K20	Kadın	Bekar	31	ÖnLisans	İşçi	0	Orta	Yok

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmada toplam 20 katılımcı yer almaktadır. Katılımcıların %50’sini kadın %50’sini erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde katılımcı yaşlarında en küçük değerin 24, en büyük değerin ise 60 olduğu belirlenmektedir. Katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde mezuniyetlerin tüm kademelere dağıldığı belirtilebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma kapsamında; literatür taranması neticesinde araştırmacı tarafından geliştirilmiş, uzman görüşüne başvurulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form demografik bilgileri irdeleyen bölüm ve katılımcıların düşüncelerini açıkça dile getirmelerini sağlayan açık uçlu sorulardan oluşan iki bölümden oluşmaktadır. İkinci bölüm katılımcıların koruyucu aile kavramına ilişkin görüşlerini sorgulayan 4 sorudan ibarettir. Formda ikinci bölümde bulunan sorular aşağıda yer almaktadır.

1. Koruyucu aile kavramına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
2. Koruyucu aile olmayı düşündünüz mü?
3. Sizce insanları koruyucu aile olmaya sevk eden nedenler nelerdir?
4. Sizce insanları koruyucu aile olmaktan alıkoyan nedenler nelerdir?

Veri Toplama Süreci

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda sıkça kullanılan tekniklerden biri olan görüşme, katılımcılardan önemli ve ayrıntılı

bilgi sağlamada oldukça etkilidir (Creswell, 2017). Ayrıca görüşme tekniği ile söylenenlerin yüzeysel anlamlarının yanında gerçek anlamlarının da ortaya çıkarılması sağlanır (Karasar, 2014, s. 166). Görüşmeler katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiş, katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği anlatılmış, araştırma sürecine dair gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve onayları alınarak gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kapsamında görüşmeler neticesinde elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. İçerik analizi Yıldırım ve Şimşek (2016)'ın belirttiği şekilde verilerin kodlanması, temaların oluşturulması, verilerin kod ve temalara uygun şekilde düzenlenip, bulguların yorumlanması ile tamamlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, çoklu okumalar neticesinde kodlar oluşturulmuş, yapılan kodlamaların ardından ise araştırmanın amaçlarına çerçevesinde kodlar temalar altında toplanmış, temalar ve kodlar yorumlanarak, çalışma sonuçlarına ulaşılmıştır. Temalara ilişkin açıklama Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Ana ve Alt Temalar

Ana Tema	Alt Temalar
Koruyucu Aile Kavramı	Kavrama İlişkin Bilgi Düzeyi:
	Koruyucu aile kavramını biliyorum
	Duydum ancak yeterli bilgiye sahip değilim
	Sadece tanımsal olarak bilgim var
	Kavramın Edildiği Kaynak:
	İnternet(sosyal medya aram motoru vb)
	TV haber programları
	Sosyal çevre
	Diğer
	Koruyucu Aile Olma Düşüncesi:
	Hayır, daha önce hiç düşünmedim
	Evet, daha önce düşündüm

Koruyucu aile olmaya sevk eden nedenler	Çocuk yararını temel alan faktörler
	Çocuk sevgisi
	Topluma yararlı olma isteği
	Dini inançlar
Koruyucu aile olmaktan alıkoyan nedenler	Mahremiyet sorunu
	Çocuğun bilinmeyen kişisel özellikleri
	Biyolojik aile sorunu
	Basında yer alan haber ve programlar
	Ekonomik problemler

Geçerlik ve güvenilirlik

Araştırmada geçerlik ve güvenilirliğin sağlanmasında gerekli tedbirler alınmış, katılımcılara toplanan veri toplama işlemi sonrası veriler özetlenmiş, doğruluğuna ilişkin görüşleri alınmış eklemek istedikleri hususları ekleme fırsatı sağlanmıştır. Verilerin kod listesi araştırmacı tarafından oluşturularak kodlama işlemleri uzman görüşü ile desteklenmiştir. Güvenirliği artırma amacıyla alınan yanıtlar araştırmacı ve uzman tarafından incelenerek görüş birliği olan olmayan maddeler tespit edilmiş, Miles ve Huberman'a (1994) ait Güvenirlik = $\frac{\text{Görüş birliği}}{(\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı})} \times 100$ formülü kullanılarak güvenirlilik %92 olarak hesaplanmıştır.

Etik Tedbirler

Araştırma sürecinde etik dışı herhangi bir durumla karşılaşmamak için gerekli tüm etik süreçler takip edilmiştir. Bu kapsamda araştırma ile ilgili yasal izinler Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 27.01.2025 tarih ve 2025-46 protokol numaralı etik kurul onayı ile alınmıştır. Ayrıca araştırmanın amacı, planı, hedefleri hususunda bilgilendirilen katılımcılar, gönüllü katılımcı olduklarına dair kabul formu doldurmuş, elde edilen bilgiler K1-K2-K3.....K20 şeklinde kod isimler kullanılarak verilmiş, güvenirliliği artırmak amacıyla bulgular katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

Araştırma öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, çalışma planı, nihai hedefler konusunda gerekli bilgilendirmeler yapılmış, veri toplama aracının hazırlanması ve analiz işlemleri esnasında uzman görüşüne başvurulmuştur.

BULGULAR

Koruyucu aile uygulamasının toplum tarafından tanınırlığı, uygulamayla ilgili bilgi, algı ve düşüncelerin avantaj ve dezavantajları ile derinlemesine incelendiği araştırmanın bu bölümünde bulgular, katılımcı görüşleri çerçevesinde sınıflandırılıp tablolaştırılarak sunulmuştur.

Koruyucu Aile Kavramına İlişkin Düşünceler

Katılımcılara koruyucu aile hususundaki düşünceleri sorulduğunda, kavramı duyduklarını belirttikleri ancak koruyucu aile uygulamasına dair bilgi eksikliklerinin bulunduğu belirlenmiştir. Verdikleri cevaplar neticesinde koruyucu aile ve evlat edinme uygulamalarına dair genel bir kavram karmaşasının var olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, katılımcıların koruyucu aile uygulamasına ilişkin eksik bilgilerinin olduğu gibi yanlış bilgilere de sahip olduklarını göstermektedir. Nitekim katılımcıların konuya ilişkin bilgilerini paylaşıırken, konuya hâkim olmadıklarını ifade ettikleri, bilmedikleri ve merak ettikleri hususlarla ilgili araştırmacıya sorular yönelttikleri de belirtilebilir. Özellikle gerekli iş ve işlemlerin nasıl yürütüldüğü, cinsiyet ve yaş tercihi yapıp yapamayacakları, vazgeçmeleri durumunda neler yapabilecekleri, arzuları dışında çocuğun ellerinden alınıp alınmayacağı gibi sorular görüşmeler esnasında sıkça yöneltilen sorular olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmeler esnasında verilen kapı aralayıcılar aracılığıyla katılımcıların koruyucu aile kavramına ilişkin bilgileri internet, sosyal medya ve sosyal çevre aracılığı ile edindiği, ancak kendilerinin koruyucu aile olmayı daha önce düşünmediği belirlenmiştir.

Tablo 3. Koruyucu Aile Kavramına İlişkin Katılımcı Düşünceleri

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	f	%
Koruyucu Aile Kavramı	Kavrama İlişkin Bilgi Düzeyi:			
	Koruyucu aile kavramını biliyorum	K1,K2, K5,K18,K20	5	20,0
	Duydum ancak yeterli bilgiye sahip değilim	K3,K7, K8,K10,K11,K17,K19	7	35,0
	Sadece tanımsal olarak bilgim var	K4,K6,K9,K12,K13, K14,K15K16,K20	9	45,0
	Kavramın Edildiği Kaynak:			
	İnternet(sosyal medya aram motoru vb)	K1, K2,K3,K4,K12,K13, K14,K16,K17,K18,K20	11	55,0
	Tv haber programları	K6, K7,K9,K15	4	20,0
	Sosyal çevre	K5, K8,K10,K11,K19	5	25,0
	Diğer	-	-	
	Koruyucu Aile Olma Düşüncesi:			
	Hayır, daha önce hiç düşünmedim	K,2K3,K4,K6,K7,K8,K9,K10 K11,K12,K13,K14,K15,K16,K17, K18,K20	17	85,0
	Evet, daha önce düşündüm	K1, K5,K19	3	15,0

Tablo 3 incelendiğinde; katılımcıların %20'sinin koruyucu aile kavramını bilmediğini, %35'inin yeterli bilgiye sahip olmadığını, %45'inin ise sadece tanımsal olarak bir bilgiye sahip olduğunu belirttiği görülmektedir. Kavramın edinildiği kaynak olarak %55'inin interneti, %25'inin sosyal çevresini, %20'sinin TV haber ve programlarını belirttiği görülmektedir. Aynı tabloya göre katılımcıların %85'inin daha önce koruyucu aile olmayı düşünmediği, yalnızca %15'inin koruyucu aile olmayı düşündüğü belirtilebilir.

Katılımcıların konu hakkındaki bilgi ve görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

K6 “Duydum, biliyorum, anasız babasız kalmış çocukları üstlenmek. Mesela yakında yaşadık depremde falan ailesini kaybetmiş çocukları himaye etmek. Televizyonda programlarda gördüm ordan biliyorum. Nasıl başvuruluyor, çocuk istemezse, sen yapamaz vazgeçersen ne oluyor bilmiyorum. Ben almayı düşünmedim, düşündüm desem yalan olur.”

K8 “Eğitim ve evlenme masraflarını karşılayarak aile ortamı oluşturma. Ama nereye başvurulur her almak isteyen kişi alabilir mi o kadarını bilemiyorum. Çevremde var koruyucu aile, çocuk aldıklarını biliyorum ama ayrıntı bilmiyorum tabi.”

K20 “Biliyorum sosyal medyada denk geliyorum, hoşuma da gidiyor. Bir çocuğa yuva oluyorsun, umut oluyorsun, onun hayallerini gerçekleştiriyorsun. Güzel bir şey tabi ki ama mahremiyet konusundaki düşüncelerim dolayısıyla kendim edinmeyi düşünmedim.”

İnsanları Koruyucu Aile Olmaya Sevk Eden Nedenler

Katılımcılara insanları koruyucu aile olmaya sevk eden nedenlerin neler olabileceği sorulduğunda, katılımcıların çoğunlukla çocuk sevindirmek, onu topluma kazandırmak, sahip olduğu dezavantajları avantaja dönüştürmek, çocukların aile ihtiyacı ve ev ortamına olan hasretlerini gidermek, çocuğu topluma yararlı bir birey haline getirmek gibi çocuk yararına bir yaklaşım sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca biyolojik çocuk sahibi olmayan ailelerin çocuk sevgisini tatmak, çocuk sahibi olan ailelerin ise çocuk sevgisini tekrar yaşamak istemeleri, topluma yararlı olma isteği, sevap kazanmak arzusu gibi bireysel amaçlarında koruyucu aile uygulamasının benimsenmesinde sahip olunan amaçlar arasında sıralandığı belirtilebilir.

Tablo 4. Koruyucu Aile Olmaya Sevk Eden Nedenler

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	f	%
Koruyucu aile olmaya sevk eden nedenler	Çocuk yararını temel alan faktörler	K2,K4,K5,K6, K8,K9,K10,K11, K12,K13,K14,K15,K16,K18	14	46,67
	Çocuk sevgisi	K1,K2,K3,K4,K7,K14,K17,K18,K20	9	30,00
	Topluma yararlı olma isteği	K5,K11,K17, K19	4	13,33
	Dini inançlar	K5,K16,K20	3	10,00

*Bazı katılımcılar birden fazla cevap vermişlerdir

Tablo 4 incelendiğinde; katılımcıların %46,67’sinin çocuklara yararlı olmak adına çocuk yararını temel alan faktörleri belirttiği, %30’unun çocuk sevgisini yaşamak istemeleri nedeniyle, %13,33’ünün topluma yararlı olma isteği ile %10’unun ise dini inançları nedeniyle koruyucu aile olmayı düşünebileceği görülmektedir.

Aşağıda katılımcıların konuya ilişkin görüşlerine yer verilmiştir:

K2 *“Biyolojik olarak evlat sahibi olamama, merhamet duygusu, şefkat, sevgi, çocuğa faydalı olma isteği, inanç, ahlak, ekonomik imkânlarından onları da yararlandırma isteği (tabii iyi niyetli olmayanlarda çıkabilir)”*

K3 *“Çocuğu olmayan çiftleri yuvadan çocuk almaya yönlendiriyor”*

K5 *“Çocuğu sevindirmek, onu mutlu ettiğini bilmek, hele çocuk yetim çocuksa o zaman daha güzel, onun sevabını da almak, işe yaradığını düşünmek”*

İnsanları Koruyucu Aile Olmaktan Alıkoyan Nedenler

Katılımcıların, koruyucu aile kavramına ilişkin dezavantajlı olduğunu düşündükleri unsurların, endişe ve kaygılarının fazla olduğu görülmektedir. Koruyucu aile kavramına ilişkin sahip oldukları algılar incelendiğinde katılımcıların öncelikle güven sorunu üzerinde durduğu belirtilebilir. Sorumluluğunu üstlenecek oldukları çocuğu hiç tanımadıkları, geçmiş hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olmadıkları, kişisel özellikleri, genel karakteri, olumlu ve olumsuz özellikleri, yaşadığı travmalar konusunda fikir sahibi olmadıkları gerçeğinin koruyucu aile olma noktasında cesaretlerini kırdığı

belirletilebilir. Ayrıca korunmaya ihtiyacı olan çocuklarla ilgili basında yer alan haber ve programların da etkili olduğu, bağlanmaya engel olacak nitelikte genel bir güvensizlik durumunun da söz konusu olduğu vurgulanmıştır. Bununla beraber katılımcıların pek çoğunun mahremiyet kavramı üzerinde ısrarla durduğu, sorumluluk duygusuna ağırlıklı olarak yer verildiği, uyum sorunu, kardeş kıskançlığı biyolojik aile kaynaklı sorunların olabileceğine dair endişelere değinildiği, çocuğun koruyucu ailesinden ayrılması, biyolojik ailesine geri dönmesi korkularına değinildiği ve bu düşüncelerin katılımcıların koruyucu aile kavramına ilişkin düşüncelerini şekillendirdiği belirtilebilir.

Tablo 5. Koruyucu AileOlmaktan Alıkoyan Nedenler

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	f	%
Koruyucu aile olmaktan alıkoyan nedenler	Sorumluluğunun fazla olması	K1,K2,K4K5,K6,,K7,K8 K9,K12,K13,K15,K16	12	27,90
	Olası uyum ve bağlanma sorunları	K11,K13,K14,K15,K17,K18,K19	7	16,30
	Öz çocuklardan kaynaklanabilecek sorunlar	K9,K11,K14,K15,K18,K19	6	13,95
	Mahremiyet sorunu	K5,K10,K15,K19,K20	5	11,62
	Çocuğun bilinmeyen kişisel özellikleri	K14,K15,K18,K19	4	9,30
	Biyolojik aile sorunu	K11,K14,K18,K19	4	9,30
	Basında yer alan haber ve programlar	K10,K13,K15	3	6,98
	Ekonomik problemler	K3,K7	2	4,65

*Bazı katılımcılar birden fazla cevap vermişlerdir.

Tablo 5 incelendiğinde; katılımcıların %27,90'ının sorumluluğunun fazla olması nedeniyle, %16,30'unun olası uyum ve bağlanma sorunları nedeniyle, %13,95'inin ise öz çocuklarından kaynaklanabilecek olası nedenlerden ötürü koruyucu aile olmaya yönelik kaygılarının bulunduğu görülmektedir. Aynı tabloya göre katılımcıları koruyucu aile olmaktan alıkoyan nedenler arasında en az etkili olanın %4,65 ile ekonomik nedenler olduğu belirtilebilir. Aşağıda katılımcı ifadelerinden bazılarına yer verilmiştir:

K1 “Kendi çocuğun gibi davranmamak düşüncesi, fiziksel ve zihinsel yorgunluklarımız var onları yansıtmaya kaygısı, sabredebilir miyiz, kendi çocuğumda var eşit davranabilir miyim, çocuğum ne düşünüyor, onun yaklaşımı nasıl olur, emanet neticede kırıp incitip üzer miyiz, bunlar beni kaygılandırıyor.”,

K15 “Çevremde yok ama basında yer alan haberler ve programlar... sanki ben yapamam gibi düşünmeme sebep oluyor. Bir defa kız mı yoksa erkek mi olmalı bunu düşünüyorum, hani mahremiyet açısından. İkincisi bu sorumluluğun üstesinden gelebilir miyim, kendi çocuğum olsa bile kızdığımda içim sızlar bir de emanet çocuk, sürekli olarak bunu nasıl yaparım bilemiyorum. “

K18 “Konuya ilişkin kaygım çok, çocuğu hiç tanımıyorum, özelliklerini geçmişini bilmiyorum, nasıl bir yaşantısı vardı, geçmiş yaşantısı geleceğini etkiler mi, mevcut bir aile ortamımız var eşim ve ben sorumluluklarımız ile ilgili soru işaretlerini çözümledik diyelim, çocuklarımızın tepkisi nasıl olacak, kardeş kıskançlığı vb sorunlar yaşar mıyız, dahası çocuğun da bir ailesi var, ailesinden kaynaklanan sorunlar yaşayabilir miyiz, çocuk ileride bizi benimseyip mevcut ailesine dönmek ister mi, karşılıklı olarak bir bağlanma nasıl sağlanır, bu konuda destek alabilir miyiz? Kısacası farklı boyutlarda pek çok kaygım var. Kaygıda neden olur bilinmezlikten ötürü, tam olarak sistemi bilmediğimiz için endişelerimiz var, ayrıntıları ile biliyor olsak aslında daha kolay benimseriz.

TARTIŞMA

Birey ve toplum arasındaki ilişkinin temelini oluşturan aile, çocuğun gelişiminde de önemli paya sahiptir. Çocuğun ilk sosyal ortamı olan aile aynı zamanda onun ilk deneyimlerini, beraberinde duygusal, sosyal ve toplumsal gelişimini de belirlemektedir (Dizman ve Gürsoy, 2005, s. 438). Geleceğin teminatı olan çocukların, tam anlamıyla sağlıklı gelişim gösterebilmesi de bu sıcak ve samimi aile ortamına bağlıdır denilebilir. Bu önemden hareketle istenilen aile ortama sahip olamayan çocuklar için hedeflenen aile ortamını sunan koruyucu aile hizmetlerine ilişkin ilk uygulama örneklerinin 1950 yıllarında başladığı (Özbesler, 2009, s. 87) ancak aradan geçen yıllara rağmen koruyucu aile hizmetinin istenilen seviyeye ulaşamadığı belirtilebilir. Nitekim

çalışma kapsamında da katılımcıların yalnızca %20'sinin uygulamaya dair bilgi sahibi olduğunu belirttiği, %35'inin yeterli bilgiye sahip olmadığını düşündüğü, %45'inin ise bilgi sahibi olmadığını belirttiği tespit edilmiştir. Aynı zamanda katılımcıların yalnızca %15'inin daha önce koyucu aile olmayı düşündüğü, %85'inin ise hiç düşünmediği belirlenmiştir. Benzer şekilde Koçtürk (2019, s. 90)'ün gerçekleştirdiği çalışmada da koruyucu aile hizmetleri ile ilgili katılımcıların %16,8'inin bilgisi olmadığı, %48,8'inin biraz bilgisinin olduğu sonucu çalışma sonuçları ile örtüşür niteliktedir. Aynı şekilde Kuş (2014)'ta çalışmasında katılımcıların %21'inin koruyucu aile uygulamasını ilk kez ankette duyduğunu, %58'inin biraz bilgisi olduğunu belirttiğini tespit etmiş, çalışma ile örtüşür nitelikte sonuçlara ulaşmıştır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü koruyucu aile istatistikleri incelediğinde de; sürekli bir artış olması sevindirici olarak görülmekle birlikte, sayının halen düşük olduğu belirtilebilir. Mevcut verilere göre koruyucu aile sayısının 8164, koruyucu aile gözetimindeki çocuk sayısının da 9806'da kalması (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2025) toplum tarafından bu hizmetlerin yeterince tanınmadığını düşündürmektedir.

Araştırma neticesinde katılımcıların koruyucu aile kavramına çoğunlukla (%55) internet ve sosyal medya aracılığıyla ulaştığı, %25'inin kavramı sosyal çevresi aracılığıyla, %25'inin ise TV programları ve haberler aracılığıyla öğrendiği belirlenmiştir. Nitekim Yurteri ve Baran (2015, s. 41) da çalışmalarında koruyucu ailelerin medya, internet ve yakın çevre gibi kaynaklardan hizmeti öğrendiklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Tezel vd. (2018) çalışmalarında katılımcıların yakın çevrelerindeki koruyucu ailelerden ya da arkadaşlarından etkilenecek koruyucu aile hizmeti ile tanıştıklarını tespit ederek çalışma ile örtüşen sonuçlara ulaşmıştır.

Toplumu koruyucu aile olmaya sevk eden nedenler incelendiğinde katılımcıların %46,67'sinin çocuk yararına bir bakış açısı geliştirdiği, %30,00'unun çocuk sevgisini tatmak istediği, %13,33'ünün topluma yararlı olma arzusunun olduğu, %10,00'unun ise dini inançları gereği sevap kazanma isteğinin olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde de ailelerin koruyucu aile olmada önceliklerinin bir çocuğun yaşamını güzelleştirme isteği olduğu (Baum, Crase ve Crase, 2001; MacGregor vd., 2006) çocuğu

sevgi ve ilgi dolu bir aile ortamında yetiştirme niyeti ile bu kararı aldıkları görülmektedir (Baysal, 2017, s. 193).

Aileleri koruyucu aile olma fikrinden alıkoyan nedenler incelendiğinde ise katılımcıların birden çok endişelerinin olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların en yüksek oran ile %27,90'ının sorumluluk almaktan çekindiği tespit edilmiştir. Nitekim ailelerin çocuğun yerleştirilmesinden önceki uygunsuz yaşantılarının neden olduğu sıkıntıları tanınması ve bunlara karşı uygun davranışları sergilemesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik gayret etmesi gerekmekte (Dubois-Comtois vd., 2015, s. 128) bu ve benzeri ekstra sorumlulukların ise aileleri kaygılandığı ve sorumluluk almaktan geri durmalarına neden olabileceği düşünülmektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların %16,30'unun olası uyum ve bağlanma sorunlarından, %9,30'unun çocuğun kişisel özellikleri ve geçmişine dair bilinmezliklerden endişelendiği belirlenmiştir. Nitekim bu hususta çocuğun yaşı, ailevi hikâyesi, davranış sorunları, yerleştirildiği aileye dair unsurlar çocuk için risk oluşturabilir (Leathers, 2006). Alan yazın incelendiğinde de koruyucu aile uygulamasından yararlanan çocuklarda davranış problemlerinin görülebildiği ortaya çıkmakta (Farmer vd., 2005, s. 238) genel nüfusa oranla ruh sağlıklarının daha zayıf olabildiği, daha fazla duygusal ve davranışsal problemlerin görülebildiği belirtilmektedir (Kortenkamp ve Ehrle, 2002). Benzer şekilde Üstüner vd. (2005) çalışmalarında koruyucu aile yanında kalan çocukların %90'ının uyum problemi yaşadığını, özellikle yuva geçmişi olan çocuklarda yüksek sesle konuşma, kurallara uymama, fazla yemek yeme gibi problem davranışların devam ettiği, terk edilme duygusu, sürekli ağlama, cilt sorunlarının görülebildiğini tespit etmiştir (Üstüner vd., 2005, s. 135-136). Çalışma kapsamında koruyucu aile olmaktan alıkoyan başka bir faktör olarak katılımcıların %13,95'inin öz çocuklardan kaynaklanabilecek sorunları vurguladığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Hız (2018, s. 96) çalışmasında koruyucu aile hizmetinden yararlanılması durumunda ailelerin öz çocuğunu ihmal etme endişesi duyduklarını tespit ederek çalışma ile örtüşür sonuçlara ulaşmıştır. Tüm bu zayıf noktalara ek olarak, çalışmada yer alan katılımcıların %11,62'sini mahremiyet düşüncesinin endişelendirdiği tespit edilmiş, Doğan (2020, s. 265)'in çalışmasında belirttiği üzere pek çok Türk ailenin de inancı gereği korunma ihtiyacı olan bir çocuğun bakım ve gözetimini üstlenmeyi mahremiyetinden ötürü istemeyebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada

yer alan katılımcıların koruyucu aile hizmetine yönelik görüşlerinin; biyolojik aileden kaynaklanabilecek sorunlardan, basında yer alan haber ve programlardan etkilendiği, ekonomik nedenlerin de aileler için bir kaygı unsuru olabildiği belirlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ailesi tarafından bakımı istenilen şekilde sağlanamayan çocukların devlet gözetiminde kısa veya uzun süreli bakımlarını üstlenen aileleri ifade eden koruyucu aile uygulamaları Avrupa ülkeleri başta olmak üzere pek çok ülkede giderek yaygınlaşmaktadır. Türkiye' de de devlet denetimi ile koruyucu aile bakım ve korumasından yararlanan çocuk sayısı her geçen gün artmaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde Türkiye' de koruyucu aile uygulamasının evlat edinme sistemi ile karıştırıldığı, bilinirliliğinin istenilen düzeyde olmadığı, insanların mevcut kaygılarını ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemelere de gereksinim olduğu, sorunların ana kaynağını oluşturan hususların çözümüne yönelik yasal düzenlemelerin ve parçalanmış aile sorununa yönelik planlamaların yapılmasının ve koruyucu aile hizmet modelinin yeterince tanınabilir olması için bilinçlendirme çalışmalarının yapılmasının gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Benimsenen sosyal hizmet politikaları ile ilerleme sağlandığı yadsınamaz bir gerçek olmakla birlikte koruyucu aile hizmetleri konusunda yeterli tanıtım yapılamadığı belirlenmiştir. Nitekim koruyucu ailedeki çocuk sayısında artış olmakla birlikte kurum bakımında kalan çocuk sayısı önemli miktarda çoktur. Bu hususta belirlenen dezavantajları ortadan kaldırmaya ve toplumun bilinç düzeyini artırmaya yönelik çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Örnek olabilecek koruyucu ailelerin tanıtılması, kamuoyu farkındalığı için medyanın kullanılması, sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının sağlanması sistemin tanıtılması ve yaygınlaştırılması için önerilebilecek uygulamalardandır.

Aileleri endişelendiren bir diğer husus uyum ve bağlanma sorunudur. Bu hususta çocukla ilgili yaşanabilecek olası güçlükler konusunda ailelerin bilgilendirilmesi yaşanacak olası sorunlarda hızlı çözüm üretilmesi, görevli personel sayısının artırılması ile önlenebilecektir.

Çok boyutlu bir konu olan koruyucu aile uygulamasının multidisipliner çalışmaları gerekli kıldığı düşünülmektedir. Konu ile ilgili ayrıntıların tespit edilmesi ve var olan sorunların ortadan kaldırılabilmesi adına hukuki, dini ve toplumsal boyutların ayrıntıları ile analiz edilmesi yararlı olacaktır. Böylece aileleri endişelendiren mahremiyet gibi dini hukuki alt yapısı olan sorulara da açıklık getirilmiş olacaktır.

Bu önerilerle birlikte koruyucu aile hizmetine ilişkin akademik çalışmaların artırılması da önemli görülmektedir. Pek çok paydaşın etkili olduğu bir uygulama olan koruyucu aile uygulaması, alan çalışanlarının üzerinde durması gereken bir husustur. Özellikle farklı paydaşların görüşlerine dayalı çalışmalar, sistemin eksikliklerini tespit etmeye katkı sağlayacaktır. Bu alanda çalışma yapabilecek araştırmacılara çocuk yararını konu alan geniş katılımcılar ile gerçekleştirilen multidisipliner çalışmalar, boylamsal çalışmalar, koruyucu ailelerin öz çocukları, korunmaya ihtiyacı olan çocukların eğitmenleri gibi farklı bakış açıları oluşturacak çalışmalar, koruyucu aile tarafından yetiştirilen bireylerin ebeveynliğini inceleyen çalışmalar önerilebilir. Önerilen çalışmalarla toplumun bilinçlenmesi ve farkındalığını sağlanabileceği gibi bu konudaki çalışma eksikliğinin de giderilmesi sağlanabilecektir.

KAYNAKÇA

- Baum, A. C., Crase, S. J., and Crase, K. L. (2001). Influences on the decision to become or not become a foster parent. *Families in society*, 82(2), 202-213. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.205>
- Baysal, A. E. (2017). *Koruyucu aile uygulamaları ve sonuçları: İstanbul örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bulut, M. (2022). Mâli Bakış Açısından Türkiye' de Koruyucu Aile Uygulaması. *Anasay*, (20), 97-122.
- Creswell, J. W. (2017) *Research Design: Qualitative, quantitative and Mixed Methods Approaches* (3rd Edition). USA: Sage.
- Dizman, H., Gürsoy, F. (2005). “İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:13, No:2. 437-446.
- Doğan, B. (2020). *Alman çocuk koruma sisteminde Türkiyeli ailelerin kültür ve göç bağlamında koruyucu aile olma deneyimi* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dorsey, S. S., Farmer, E. M., Barth, R. P., Greene, K. M., Reid, J. J., & Landsverk, J. (2008). Current status and evidence base of training for foster and treatment foster parents. *Children and Youth Services Review*, 30, 1403-1416. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2008.04.008>
- Dubois-Comtois, K., Bernier, A., Tarabulsky, G. M., Cyr, C., St-Laurent, D., Lanctôt, A. S., ... and Béliveau, M. J. (2015). Behavior problems of children in foster care: Associations with foster mothers' representations, commitment, and the quality of mother-child interaction. *Child abuse and neglect*, 48, 119-130. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2015.06.009>
- Ekşi, A. (2004). *Koruma altında çocuklar; dünyada beş kıtanın çeşitli ülkelerinin örnekleri-Koruma altında çocuklar-Şubat 2004* (Yayına hazırlayan Runa Uslu). Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk/Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınları, Yayın no: IX. No:6, 27-39.
- Erbay, E., ve Çalış, N. (2021). Türkiye' de koruyucu aile hizmetlerine yönelik uzman görüşleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 439-462. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.793311>
- Farmer, E., Lipscombe, J., and Moyers, S. (2005). Foster carer strain and its impact on parenting and placement outcomes for adolescents. *British Journal of Social Work*, 35(2), 237-253.
- Hämäläinen, J. (2016). The origins and evolution of child protection in terms of the history of ideas. *Paedagogica Historica*, 52(6), 734-747.
- Hız, Ö. (2018). *Türkiye' de çocuk refahı kapsamında koruyucu aile hizmeti Denizli ili örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- İzci, L. (2020). Türkiye ve İngiltere’de Koruyucu Aile Sisteminin Karşılaştırması. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (50): 140- 163. <https://doi.org/10.48070/erusosbilder.740035>
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 27. Basım. Ankara: Nobel Akademik
- Karataş, K. (2007). ‘Türkiye’ de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2),7-22.
- Karatay, A. (2007). *Cumhuriyet Dönemi Korunmaya Muhtaç Çocuklara İlişkin Politikaların Oluşumu* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Keller, T. E., Wetherbee, K., Le Prohn, N., Payne, V., Sim, K., and Lamont, E. R. (2001). Competencies and problem behaviors of children in family foster care: Variations by kinship placement status and race. *Children and Youth Services Review*, 23(12), 915-940. [https://doi.org/10.1016/S0190-7409\(01\)00175-X](https://doi.org/10.1016/S0190-7409(01)00175-X)
- Kılınç, A.N. (2020). Türk Hukukunda Koruyucu Aile Sözleşmesi ve Koruyucu Aile ile Çocuk Arasındaki Hukuki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(3): 1217-1261. <https://doi.org/10.15337/suhfd.741192>
- Kibaroglu, S. ve Zengin, O. (2024). Koruyucu aile olma şartı sağlayan eşlerin koruyucu aile hizmet modeline ilişkin görüşleri, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35 (4), 661-683. <https://doi.org/10.33417/tsh.1269615>
- Klee, L. Kronstadt, D. and Zlotnick, C. (1997). *Foster Care’s Youngest: A Preliminary Report*, American Journal of Orthopsychiatry, 67, 290-299.
- Koçtürk, M. (2019). *Koruyucu aile uygulamasının sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi: Kırıkkale örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Kortenkamp, K. ve Ehrle, J. (2002). *The Well-Being of Children Involved with the Child Welfare System: A National Overview*. New Federalism: National Survey of America’s Families, Series B, No. B-43.
- Koruyucu Aile Yönetmeliği (2012). Resmi Gazete, 14.12.2012, Sayı 28497, Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2025
- Kuş, S. (2014). *Koruyucu aile hizmeti ve toplumsal farkındalık: Çanakkale örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Küsmez, B. (2020). Korunma İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Kurumsal ve Alternatif Hizmet Modelleri: Bir Değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS)*. 4(3): 201-225.
- Leathers, S. J. (2006). Placement disruption and negative placement outcomes among adolescents in long-term foster care: The role of behavior problems. *Child abuse and neglect*, 30(3), 307-324. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.09.003>

- Li, D., Chng, G. S., and Chu, C. M. (2019). Comparing long-term placement outcomes of residential and family foster care: a meta-analysis. *Trauma, Violence, and Abuse*, 20(5), 653-664. Doi:10.1177/1524838017726427
- MacGregor, T. E., Rodger, S., Cummings, A. L., and Leschied, A. W. (2006). The needs of foster parents: A qualitative study of motivation, support, and retention. *Qualitative social work*, 5(3), 351-368. <https://doi.org/10.1177/1473325006067365>
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook*. Thousand Oaks: CA: Sage Publications.
- Miller, L. (2013). *Adoption and Foster Family Care*. W. Carey (Ed.), Development-Behavioral Pediatrics: Section 13.
- Neuman, W. L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (Cilt I-II). Çev: Sedef Özge) İstanbul: Yayın Odası.
- Özbesler, C. (2009). Koruyucu aile hizmetlerinde değerlendirme süreci. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(16), 86-94. <https://doi.org/10.21560/spcd.69682>
- Sprince, J. (2000). Towards an integrated network. *Journal of psychotherapy*, 26 (3) 413-431
- Şimşek, Z., Erol, N., Öztıp, D. ve Özcan, Ö. Ö. (2008). Kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunların epidemiyolojisi; ulusal örnekleme karşılaştırmalı bir araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(3), 235-246.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2024). Koruyucu aile resmi internet sitesi. Strateji Geliştirme Başkanlığı. <https://www.aile.gov.tr/sgbd> Erişim Tarihi: 09 Şubat 2025
- Tezel, Z., Demirel, B., Şahin Kaya, Z (2018). Ailelerin koruyucu aile olmaya karar vermelerinde etkili olan etmenler ile koruyucu aile olmanın anlam ve önemi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 19(43), 15-36. <https://doi.org/39955/504122>
- UNHCR. (2012). Global Reports of 2011, 1 June 2012, <http://www.unhcr.org>, Erişim Tarihi: 10 Şubat 2025
- Üstüner, S., Erol, N., Şimşek, Z. (2005). Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 12 (3), 130-140.
- Wulczyn, F., Daro, D., Fluke, J., Feldman, S., Glodek, C., and Lifanda, K. (2010). *Adapting a systems approach to child protection: Key concepts and considerations*. New york: UNICEF. http://www.unicef.org/protection/files/Adapting_Systems_Child_Protection_Jan__2010.pdf Erişim Tarihi: 20 Şubat 2025
- Yazıcı, E. (2014). Türkiye' de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile Bakım Yönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 247-270.
- Yıldırım, A., Şimsek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, Ş. (2017). 2000'li Yıllarda Çocuk Koruma Sistemi İçinde Bakım Hizmetlerinin Genel Görünümü. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(01), 87-110.

- Yıldırım, S., ve Hız, Ö. (2018). Türkiye' de Çocuk Refahı Bağlamında Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sunulan Bir Hizmet: Koruyucu Aile Hizmeti. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(1), 95-114.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye' de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 43-58.
- Yurteri, A. ve Baran, G. (2015), “Kurum Bakımı Deneyimi Olan Kadınların Çocukluk Dönemi Kurum Yaşantıları: Nitel Bir Çalışma”, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 26 (1), 23-44.